

Tweede loopbaan voor brandweermensen • Project brandveiligheid in Vaals • Trainingen bij Spinel in Dordrecht • Mirjam Kemp redde het leven van haar man • Verslaglegging na branden uitgebreid

Focus

Magazine van de Brandweer Zuid-Limburg

maart 2017

Ruim 200 brandweermannen- en vrouwen volgden een intensieve training bij het Spinel-centrum in Dordrecht

Slechts weinig mensen overleven een acute hartstilstand

'Ik weet nu hoe belangrijk reanimeren is'

In Nederland werden vorig jaar ruim 15.000 mensen getroffen door een acute hartstilstand. Een kleine twaalf procent overleefde onder wie Henk Koolman uit Meerssen. Met dank aan zijn vrouw Mirjam Kemp die met succes de reanimatietrainingen bij de

Brandweer Zuid-Limburg in de praktijk bracht. 'Zonder haar was ik er echt niet meer geweest.'

Het is 7 mei 2016, even na negen uur in de ochtend. Mirjam Kemp en haar man Henk Koolman maken zich met hun twee dochters Floor en Isa op voor een strandwandeling op de eerste dag van hun korte vakantie in Zeeland. 'Even nog een kopje koffie halen', zegt Henk. Het hadden zijn laatste woorden kunnen zijn. 'Ja', zegt

Mirjam, 'want ineens maakt hij een raar geluid en zit hij met uitpuilende ogen stil op de bank. Schokkend, blauw, tong uit de mond. Niet meer aanspreekbaar, hij ademt niet. Het duurt even voordat ik in de gaten heb dat er iets helemaal fout is. De kinderen schreeuwen het uit. Ik raak in paniek. Wat is dit?'

Rustig worden

Even is Mirjam verlamd, dan komt haar tienjarige ervaring als hoofdbrandwacht bij de kazerne Meerssen van de Brandweer Zuid-Limburg boven. Ze laat Floor 112 bellen en stuurt beide dochters naar buiten om hulp te halen. Zelf sjort ze Henk op de

grond en begint direct met reanimeren. 'Ik was in paniek. Schreeuwde tegen hem, sloeg tegen zijn wang hopende op een reactie. Ik wilde tegelijk hartmassage geven en beademen. Uiteindelijk heb ik mezelf gedwongen om rustig te worden en te tellen. Het ritme bij hartmassage is erg belangrijk. Niet te snel en niet te langzaam. En opletten dat je geen ribben breekt. Het beademen lukte niet, maar ik weet dat het pompen het belangrijkste is.' Pas na tien minuten draaien twee ambulances en twee politiewagens het vakantiepark in Zoutelande op. Mirjam is op dat moment de wanhoop nabij. 'Henk reageerde nergens op. Een AED hadden we niet. Ik dacht echt dat het gedaan was. Henk, zei ik nog, dat kun je niet maken tegenover de kinderen. Ik was ook helemaal kapot toen de ambulancebroeders kwamen, maar ik moest doorgaan tot de AED aangesloten was. Reanimeren is verschrikkelijk zwaar. Ik heb een goede conditie, sport veel en ren regelmatig een halve marathon. Maar ik was uitgeput. Achteraf heb ik gehoord dat de aanrijtijd van een ambulance in Zeeland ruim een kwartier is. Toevallig was er een ambulance in de buurt. Mazzel ja, want ik weet niet of ik het nog lang had volgehouden.'

Glazen muur

De broeders zetten de defibrillator in die Henk letterlijk tot leven wekt. Met spoed wordt koers gezet naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis in Goes. Daar achten de artsen het beter om hem naar het academisch ziekenhuis in Antwerpen te vervoeren, gespecialiseerd in cardiologie. 'Daar ben ik diezelfde middag nog gekatheteriseerd', neemt Henk het woord over. 'Dat is ook het eerste wat ik mij herinner. Ik weet helemaal niets van de ritten in de ambulance, laat staan van de reanimatie zelf. Een hartstilstand is net

Mirjam Kemp
reanimeerde haar man Henk
en redde zijn leven

alsof je tegen een glazen muur rent. Ineens beland je zonder pijn en voortekenen in een andere wereld. Het is echt 'boem' en weg. Voor Mirjam en de kinderen moet dit vreselijk zijn geweest.' In de vier daaropvolgende dagen wordt Henk compleet binnenstebuiten gekeerd door de artsen. Behalve de vaststelling dat het gaat om een ernstige ritmestoornis, wordt geen oorzaak gevonden voor de acute hartstilstand. Voor de zekerheid wordt een interne defibrillator geplaatst die bij een eventuele nieuwe stilstand het hart weer op gang brengt. Op 12 mei mag Henk naar huis. Mirjam krijgt van de artsen >>

een mooi compliment mee: zonder haar reanimatie was ze nu weduwe. 'En eenmaal thuis is dan in één keer alles anders', zegt Mirjam. 'Ons leven stond op zijn kop. Natuurlijk overheerste het gevoel van geluk dat hij het wel overleefd had, maar de impact was groot. De kinderen waren natuurlijk vreselijk geschrokken. Ze dachten dat hun papa doodging. Slapen was moeilijk en er was voortdurend die angst voor herhaling. Het was ook meteen duidelijk dat Henk zijn beroep als piloot moest opgeven. Hoe nu verder? De onbevagenheid en onbezorgdheid in ons gezin waren weg. Heel onwezenlijk allemaal.'

Droomcarrière

Henk knikt. 'Vanzelfsprekend was het een klap dat ik niet meer mocht vliegen. Ik was bij KLM net gepromoveerd naar de intercontinentale vluchten op een Boeing 787. Toch wel een droomcarrière op mijn 44e. De eerste weken heb ik niets gedaan. Ik was doodmoe. Ik hing wat voor de tv en keek naar series als 'Het kleine huis op de prairie'. En ja, ik vroeg me ook af waarom. Net als Mirjam sport ik veel en ik word jaarlijks uitgebreid lichamelijk gekeurd. Dan verwacht je zoiets niet.' Lang blijft Henk Koolman niet bij de pakken neerzitten. 'We zijn in juli twee weken met het gezin naar New York geweest. Daarna ben ik na overleg met de bedrijfsarts bij een ander onderdeel van KLM gaan werken. Ik hou me bezig met veiligheid en draag mijn kennis en ervaring over op jonge mensen. Natuurlijk mis ik het vliegen, maar ik heb geen zin om

Overheidscampagne

Alle repressiemedewerkers van de Brandweer Zuid-Limburg hebben de reanimatiecursus gevolgd en krijgen minstens twee keer per jaar een herhalings-oefening. De overheid voert al jaren campagne om ook meer burgers te trainen. Meer informatie op www.reanimatie.nl of www.hartstichting.nl/reanimatiecursus

depressief op de bank te zitten. Ik krijg de kans om iets nieuws te gaan doen, ik leef nog en voel me uitstekend. Zoals het er nu uitziet heb ik geen blijvende hersenschade overgehouden. We hebben nog een leven voor ons. Statistisch gezien is de kans niet heel groot dat het me nog eens overkomt. Daarom mag ik ook gewoon weer autorijden en doe ik al die andere dingen die ik deed. Wel bewuster ja, er is een leven van vóór 7 mei en één daarna. Mirjam en de kinderen zijn het belangrijkste in het leven. Ik wil dóór.'

Moeilijk

Mirjam Kemp volgt dezelfde lijn. 'Na zo'n ingrijpende gebeurtenis weet je de bijzaken van de wezenlijke dingen te onderscheiden. Uiteraard hebben we het moeilijk gehad. De angst gaat nooit helemaal weg. Ik kan boos worden als Henk zonder iets te zeggen gaat joggen of niet meteen reageert als ik hem roep.'

'Nummer één op mijn bucketlist'

's Nachts luister ik soms of hij nog ademt. En de kinderen zijn nog niet van hun nachtmerries af. Maar we praten veel, ik voel dat de onrust minder wordt. En als het me echt te veel wordt, ga ik rennen. De kop leegmaken. Verder heb ik een fijne baan bij VluchtelingenWerk. We hebben ons leven weer opgepakt. Ik vind het wel jammer dat ik niet meer in de repressiediensten bij de Brandweer mag meedraaien. Het percentage van uitrukken dat behaald moest worden, bleek niet langer te combineren met mijn baan bij VluchtelingenWerk in Tilburg. Heel erg jammer, met name na deelname aan de geweldige drie daagse tunneltraining in Zwitserland van januari van dat jaar. Maar de brandweerwereld volledig gedag zeggen wilde ik niet en dus ben ik nu inzetbaar bij GRIP 2 incidenten als tekstondersteuner op de meldkamer. Het betekent ook dat ik niet meer de trainingen kan volgen, maar ik blijf wel de herhalingsoefeningen reanimatie volgen en ik kan opgeroepen worden als iemand in onze buurt de AED nodig heeft. Ik weet nu hoe belangrijk het is om te kunnen reanimeren. Dat zouden veel meer mensen moeten leren.'

Redden

Henk start binnenkort met de cursus. 'Nummer één op mijn bucketlist. Ook vrienden van ons hebben zich aangemeld en één stel heeft zelfs een AED aangeschaft. Ach, je staat er eigenlijk nooit bij stil dat jezelf zoiets kan overkomen. Zeker niet als je gezond bent en leeft. Dan is het wel fijn als er iemand in de buurt is die je leven kan redden. Ik hoop dat ik dat ook voor iemand anders kan doen.'

Vaals start met project Brandveiligheid in huis

De brandveiligheid in een groot aantal woningen laat te wensen over. Vooral ouderen lopen onbewust grote risico's. Brandmelders ontbreken, elektrische apparatuur is vaak niet goed aangesloten en in het geval van brand is vluchten lastig. Om slechts enkele knelpunten te noemen. In Vaals is daarom afgelopen maand gestart met het project 'Brandveiligheid in huis'.

De cijfers zijn verontrustend. In ongeveer een kwart van de seniorenwoningen is geen rookmelder aanwezig, zo blijkt uit een onderzoek bij 2400 woningen in Limburg. Waar de melder wel hangt wordt bijna de helft nooit en een kwart niet stofvrij gehouden. Conclusie: in amper één op de drie woningen is een goed functionerende rookmelder aanwezig. 'En juist een rookmelder is essentieel om je te waarschuwen als er brand ontstaat, zeker 's nachts', zegt Jos Loijens, specialist brandpreventie bij de Brandweer Zuid-Limburg. 'We weten nu dat

vooral bij ouderen en verminderd zelfredzame burgers de melders niet aanwezig zijn, niet werken omdat de batterij leeg is of nooit getest worden. Net deze mensen zijn kwetsbaar. Bij dezelfde groep is ook onvoldoende bewustzijn van de risico's op brand. Niet goed functionerende gasfornuizen, verstopte wasdrogers, apparatuur die niet gecontroleerd wordt. We zouden graag de deuren langs gaan om iedereen te waarschuwen, maar dat gaat helaas niet. Meestal komen wij pas over de vloer als het misgaat.'

Ogen en oren

'De brandweer komt inderdaad niet over de vloer bij de mensen thuis', zegt Kim Waelen, als psycholoog betrokken bij beleidszaken rond Brandveilig Leven, 'maar dat geldt natuurlijk wel voor mensen van de thuiszorg, technici van woningcorporaties, Wmo-consulenten en de vrijwilligersorganisatie Vaals Helpt. Zo is in 2015 het idee ontstaan om hen te betrekken bij het project Brandveiligheid in huis. Zij kunnen fungeren als de ogen en oren van de brandweer. Ze zijn alert op onveilige situaties, de aanwezigheid van rookmelders en eventueel risicovol gedrag.' Na intensief overleg met de gemeente, het Wmo-loket en de Wmo-raad, zorgaanbieder Envida, Woningstichting Vaals en vrijwilligersorganisatie Vaals Helpt, onderdeel van de vrijwilligerscentrale, is vervolgens een plan uitgewerkt.

Haarvaten

Vaals Helpt speelt een belangrijke rol in het project, zegt Vincent Gussenhoven, coördinator van de >>

Regionale Vrijwilligerscentrale Heuvelland. 'Omdat de vrijwilligers bij heel veel mensen binnen komen. Zo helpen ze met het invullen van formulieren, halen ze mensen op voor een bezoekje aan de markt en gaan ze mee met een bezoek aan de huisarts. Daarnaast is er een strijkservice, een scootmobiel-poule en een klusjesdienst en denken we nog na over een taxidienst. Kortom, Vaals Helpt is heel actief in de haarvaten van de maatschappij. Het lag voor de hand om dit project onderdeel te laten worden van Vaals Helpt.' Natuurlijk komen ook de circa 25 verzorgenden van Envida regelmatig over de drempel, net als de ouderenadviseurs van de KBO, technische medewerkers van Woningstichting Vaals en onder andere Wmo-consulenten die aan de hand van onder meer een 'keukentafelgesprek' bepalen wie in aanmerking komt voor (thuis)zorg. 'Alle partijen wilden graag meewerken', zegt Kim Waelen die namens de Brandweer Zuid-Limburg optreedt als projectleider. 'Gelukkig, vanuit het perspectief van de brandweer. Wij zetten in op preventie. Maar ook op

curssussen verzorgd. Eén gericht op het herkennen van brandonveilige situaties en het plaatsen van rookmelders. De andere voor vrijwilligers die de woningcheck gaan uitvoeren. We hebben daarbij gebruik gemaakt van onze containerwoning met tal van brandonveilige situaties zoals een brandende kaars bij een gordijn, een tv op stand-by-stand, een rookmelder zonder batterijen en een afgedekt kacheltje. Als je even goed kijkt kun je heel snel eenvoudige maatregelen nemen. Kwestie van gezond verstand. Er is nu een grote groep mensen die brandonveilige situaties kunnen signaleren en kunnen beoordelen welke maatregelen er eventueel nodig zijn. Als er vragen zijn dan kunnen ze bij ons terecht.'

Vrijwillig

Vinden mensen het niet vervelend als hun huis gecontroleerd wordt? 'Dat verwachten we niet', zegt Dieter Zimmermann, één van de vrijwilligers bij Vaals Helpt en van oorsprong Duitser. 'Veel mensen kennen ons. Soms is het wel handig dat ik goed Duits spreek omdat in Vaals veel oudere Duitsers wonen. Een praatje maken de meesten graag en als we uitleggen dat het om brandveiligheid gaat, dan denk ik dat het wel goed komt. Uiteraard gebeurt een check op

'Alle partijen wilden graag meewerken'

vrijwillige basis.' Begin maart is een meldpunt ingericht waar de ouderen zelf of hun familie/verzorgers terecht kunnen met vragen of brandveiligheid. Het meldpunt regelt ook de controles en het eventueel plaatsen van de brandmelders. Inmiddels zijn de eerste woningen in Vaals gecontroleerd aan de hand van een zes pagina's lange checklist. 'Er worden niet zo veel kosten gemaakt', weet Vincent Gussenhoven. 'Het gaat vooral om uren van de brandweer en de aanschaf van rookmelders. Ik zie het meer als elkaar helpen, een beetje voor elkaar zorgen. Geweldig hoe de vrijwilligers dit oppakken en belangeloos hun steentje bijdragen. We trakteren ze elk jaar op een etentje, meer is het niet.'

Uitrollen

Kim Waelen denkt dat het project in Vaals navolging vindt in andere plaatsen. 'Feitelijk is dit een pilotproject. Er volgen evaluaties, we bekijken de effecten en resultaten en beslissen dan of we doorgaan. Ik verwacht van wel. Brandpreventie is overal een belangrijk thema in een tijd waarin het aantal thuiswonende ouderen toeneemt, ook als ze beperkingen hebben. Met de opgedane ervaring en de resultaten gaan we dit zeker verder uitrollen.'

Oefenen in de tot woonkamer omgebouwde container. Tom Plantaz geeft instructies, Dieter Zimmermann, Vincent Gussenhoven en Kim Waelen luisteren

een breder niveau is het belangrijk om de kwetsbare groepen in de samenleving te helpen en goed voor te lichten. Mensen worden ouder, zijn eerder vergeetachtig en staan vaker alleen. Tegelijk is het de bedoeling dat we zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Veiligheid draagt bij aan die zelfstandigheid.'

Checklist

Vanzelfsprekend kan niet van de verzorgenden, Wmo-consulenten en vrijwilligers verwacht worden dat ze de brandveiligheid in een woning direct kunnen beoordelen. 'Jos Loijens heeft eerst een uitvoerige checklist gemaakt', zegt Tom Plantaz, medewerker brandpreventie. 'Daarna hebben we twee korte

Vakmanschap Interview

Omdat we het beste
Centrum voor
Vakmanschap
uit onszelf willen halen

Praktijktrainingen bij Spinel vallen in de smaak

Oefenen, leren en sleutelen aan vakmanschap

Niet alleen om de vaardigheden bij te slijpen, ook om nieuwe inzichten bij brandbestrijding in de praktijk te brengen. Het is zes uur in de ochtend op deze koude januari-morgen als een bus vanuit de post Born de snelweg opdraait richting Dordrecht. De inzittenden: vijftien repressiemedewerkers van de Brandweer Zuid-Limburg. In hun kielzog twee tankautospuiten en een bestelbus met uitrukpakken, ademlucht en andere apparatuur. In de avond keert de colonne weer terug naar het zuiden.

Operatie

Het tafereel zal zich tot en met februari nog zestien keer herhalen totdat alle repressie-medewerkers (bijna 250) van de posten

**Veiligheidscentrum
Spinel in Dordrecht
vormde het decor voor
een serie uitgebreide
oefeningen en
praktijktrainingen voor
beroeps en vrijwilligers
van de Brandweer
Zuid-Limburg**

Schinnen, Brunssum, Onderbanken, Kerkrade, Heerlen, Mechelen en

Vaals hun training in het kader van het programma cyclisch oefenen volbracht hebben. 'Inderdaad, een hele operatie, elke keer weer', zegt Frank Vinken, projectleider cyclisch programma, die samen met zijn collega Math Meisters en stamfensen tekende voor de organisatie. 'Wij reisden al de avond voorafgaand af om alles in orde te maken en klaar te zetten. Natuurlijk waren het lange dagen. Als je zo'n oefening plant, wil je er het maximale uithalen. En dat is volgens ons wel gelukt. De reacties waren stuk voor stuk positief. Ook van de jongens en meiden die er hun vrije dag voor opofferden. Je ziet dat de brandweermensen er veel voor over hebben als ze écht met hun vak bezig kunnen zijn.' >>

De ploegen van Mechelen en Vaals wilden graag een scenario met een brand in een klein hotel. Dat komt immers nogal eens voor in een toeristisch gebied.

Centrum voor Vakmanschap
'Omdat we het beste uit onszelf willen halen'

Spinel

De keuze voor het Spinel Veiligheidscentrum was geen toeval. 'Uiteraard niet', vervolgt Frank Vinken. 'Bij Spinel zijn heel veel oefenopties die we in ons eigen trainingscentrum in Margraten niet hebben. Ook zijn we erg tevreden met hun instructeurs en faciliteiten. Deze oefeningen voegen echt iets toe, ook omdat de externe instructeurs net weer andere accenten legden. We vonden het wel essentieel om met ons eigen materieel af te reizen. Dus inclusief onze eigen, kleding, ademlucht, communicatie-apparatuur, enzovoort. Het zijn immers de ploegen die in de praktijk ook in actie komen en werken met vertrouwd materiaal. Door alles te combineren en zelf te doen, leer je beter samen te werken.' Elke oefendag bestond uit vijf oefeningen.

In de ochtend werden drie elementaire oefeningen afgewerkt, in de middaguren werden twee grotere gezamenlijke scenario's doorlopen. 'We hebben zo veel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de mannen. Via de oefencoördinatoren van de verschillende brandweerposten hebben we geïnventariseerd waaraan behoefte is. Daarop hebben wij scenario's op maat gemaakt. Zo wilden de ploegen van Mechelen en Vaals graag een scenario met een brand in een klein hotel. Dat komt immers nogal eens voor in een toeristisch gebied. De mensen van Schinnen wilden oefenen met de watertank haakarm (WTH). We hebben daarvoor een scenario met een inzet op een spoorwegketelwagon op een chemische plant nagebootst. Dit

maatwerk viel erg in de smaak.'

No nonsens

Mike Beumers, vrijwilliger in Onderbanken en tevens medewerker risicobeheersing in Heerlen, kan dat bevestigen. 'Ik kijk terug op een zeer praktijkgerichte dag. No nonsens, geen onwaarschijnlijke scenario's maar heel realistische oefeningen. Het is volgens mij goed om eens buiten de bekende omgeving te oefenen. In Margraten ken je elk hoekje en gaatje. En de instructeurs kijken ook net weer even anders. Wat mij betreft doen we dit vaker.' Math Meisters, coördinator opleidingen bevelvoerders, heeft vooral positieve feedback gekregen. 'Ook op onze nieuwe manier van evalueren na elk onderdeel. We hebben benoemd wat fout ging, maar vooral ook wat goed ging. De tip-top-methode

waarmee we tijdens de tunneloefeningen in Zwitserland kennis hadden gemaakt. Dat betekent geen afvinklijsten, maar we behandelen maximaal drie hoofdonderwerpen waarop we feedback geven. Dat is voor de deelnemers beter te behapstukken.' Math Meisters en Frank Vinken zijn niet alleen tevreden met de feedback. Math: 'We hebben ook weer nieuwe kennis opgedaan die we gaan gebruiken in de opleidingen. Zo blijkt dat eerder ventileren bij een woningbrand levensreddend kan zijn. We zijn er eigenlijk altijd vanuit gegaan dat het tegenovergestelde waar was: hoe meer luchtstroming of zuurstof hoe meer vuur. Maar als je bij aankomst ook nadenkt over een goed ventilatieplan haal je hitte en rook weg zodat slachtoffers een grotere kans hebben om te overleven. Ook de werk-

Waarom

Ons werk is mensen en dieren helpen. Dat is waarom we zo trots op ons werk zijn en er plezier aan beleven. Onze trots en plezier kunnen we alleen behouden wanneer we ook blijven werken aan ons vakmanschap.

Vakmanschap is weten wat je in verschillende situaties moet doen, maar ook 'naar eer en geweten' werken, eigen verantwoordelijkheid nemen in situaties en voor je eigen ontwikkeling.

omstandigheden worden beter, want er is meer zicht.'

Communicatie

Frank: 'Verder zien we ook de rol van manschappen veranderen. Ze krijgen meer taken, moeten op meer letten. Dit soort zaken pik je alleen op als de serie oefeningen goed volgt en evalueert. We hebben bijvoorbeeld gezien dat communicatie heel belangrijk is. Dat lijkt een open deur, maar die kan dus beter. Voor kazernescheffs is dit eveneens relevante informatie. Ik vond het schitterend om het enthousiasme bij de deelnemers te zien en te ervaren dat zij leerstand stonden.'

De volgende serie cyclisch oefenen staat gepland voor oktober. Dan staat de brandbestrijding op een luchthaven centraal.

Zuid-Limburg doet mee aan landelijke pilot

Verslaglegging na brand uitgebreid

De Brandweer Zuid-Limburg maakt per 1 april van dit jaar na elke uitruk voor een binnenbrand of bijzonder incident een beknopte rapportage. De bevelvoerder noteert onder meer gegevens over de mogelijke oorzaak, eventuele slachtoffers en mogelijke complicaties bij de inzet. 'Met deze data kunnen we gericht werken aan preventie en ons eigen optreden verbeteren.'

Tussen de 350 en 400 keer per jaar rukt de Brandweer Zuid-Limburg uit voor een binnenbrand. De verslaglegging in het AG5-systeem blijft in de meeste gevallen beperkt tot enkele kerngegevens: de opgetrommelde voertuigen en manschappen, de duur van de inzet en eventuele slachtoffers. 'We registreren erg weinig', zegt Ton Borm, beleidsmedewerker. 'Begrijpelijk. Tijdens een inzet is het bestrijden van de brand de eerste prioriteit en na afloop wil iedereen naar huis. Zeker als het nacht is. Maar juist het helder vastleggen van gegevens geeft ons inzicht in wat we nu concreet presteren, hoe we zo efficiënt mogelijk kunnen werken en hoe we in de toekomst branden kunnen voorkomen. Daarom stappen we in het landelijke pilotproject met een meer uitgebreide verslaglegging.'

Antwoorden

Om met het eerste punt te beginnen: de brandweer weet toch wel wat ze concreet presteert. 'Nou, dat valt tegen', vervolgt Ton Borm. 'Zijn er bij een inzet echt mensen gered? Stonden ze op het balkon met de vlammen in hun rug en was de brandweer net op tijd? Of waren de mensen al veilig buiten? Moesten we naar binnen om een kind uit de slaapkamer te halen? Hebben we schade voorkomen? Deze gegevens

worden niet genoteerd en dus snel vergeten. Stel de brandweer de vraag hoeveel levens ze gered heeft en ze moet het antwoord schuldig blijven. Met een betere registratie krijg je meer helder. Nog een goed voorbeeld is de discussie over voldoende bluswater. De Waterleiding Maatschappij Limburg wil het leidingnet vernieuwen en gaan werken met dunnere leidingen. De brandweer vreest in bepaalde gevallen daardoor te weinig bluswater. Daarom worden nu ook gegevens verzameld over het gebruik van brandkranen en eventuele knelpunten. Deze gegevens kunnen van belang zijn voor de besluitvorming.'

Zeker weten

Meer feitenkennis over brandoorzaken is welkom in meerdere discussies. 'Ik weet nog dat Paul Depla, toen burgemeester van Heerlen, enkele jaren geleden in de pers riep dat de helft van alle binnenbranden door illegale hennepplantages werd veroorzaakt. Als we dat hadden moeten checken dan zouden we alle meldingen en de gegevens in ons communicatiesysteem handmatig moeten opzoeken. En dan was het nog maar de vraag of we de juiste gegevens boven water hadden gekregen. Hetzelfde voor de aanname dat wasdrogers of tv's in stand-by regelmatig een binnenbrand veroorzaken. Of een frituurpan die in brand vliegt. Of de bejaarde die vergeet de kaarsen uit te maken, het gas uit te draaien of met een brandende sigaret in slaap valt. We denken dat hierdoor veel branden ontstaan, maar als we het na elk incident vastleggen weten we het zeker.'

Brandveilig leven

De verzamelde gegevens kunnen dan de basis vormen voor nieuw beleid in het kader van Brandveilig Leven. 'Naast de repressie is het voorkomen van brand het belangrijkste speerpunt van de brandweer. Met data kun je bijvoorbeeld zien in welke ruimte het vaakst brand ontstaat. Of er een relatie is met de leeftijd van bewoners. Is er vaak brand door kortsluiting in studentenhuisen? Als je dat weet, ga je gericht mensen benaderen en controles uitvoeren. Waarmee je incidenten voorkomt.'

Bezetting

Er is nog een belangrijke reden om elke uitruk te

documenteren. 'Landelijk speelt nog altijd de discussie over de variabele voertuigbezetting. Met name de politiek en de vakbonden vragen al jaren om harde gegevens over Uitruk op Maat zoals de variabele voertuigbezetting in het land genoemd wordt. Variabele voertuigbezetting is belangrijk voor het incompleet kunnen uitrukken bij de vrijwilligers en het realiseren van de efficiencyslag bij de

beroepskazernes. Het is daarom van groot belang dat de wettelijke mogelijkheid voor het bestuur om te mogen afwijken van de zesmans bezetting op de tankautospuiter blijft bestaan. Daarom doen we mee aan een pilot om te komen tot een landelijke dataset Uitruk op Maat om zo tegemoet te komen aan de vraag van de politiek en de vakbonden. Registratie kan hierin meer duidelijkheid brengen.'

Van elkaar leren

De bevelvoerders zijn verantwoordelijk voor de verslaglegging van een uitruk en krijgen nu de mogelijkheid tot een meer gedetailleerde verslaglegging.

'Geen probleem', vindt Hans Koopman, ploegchef en bevelvoerder in Maastricht-Noord. 'We hebben altijd al gegevens van incidenten vastgelegd in het AG5-systeem. Nu gaan we dat op een andere manier doen. Wel is gewenst dat data makkelijker toegankelijk worden en dat de incidenten die er toe doen eerder met de officier of hoofdofficier worden nabesproken. Bijzonderheden worden gedeeld met de andere kazernes waardoor we van elkaar kunnen leren. Ik schat dat we hooguit een kwartier extra tijd kwijt zijn met deze nieuwe manier van

werken. En dan alleen bij branden of andere bijzondere incidenten die er toe doen. Ik ervaar dat niet als extra werk. Het gaat om leren, beter worden en de risico's verkleinen.' Hans Koopman heeft genoeg praktijkvoorbeelden die de noodzaak van een betere verslaglegging en communicatie ondersteunen. 'Onlangs hadden we een gaslucht in een woning. Netbeheerder Enexis meldde een bepaalde concentratie die op het eerste gezicht ongevaarlijk leek. Later bleek dat wij in een andere meeteenheid rekenden waardoor we de situatie onderschatten en het ontruimde gebied minder groot was als eigenlijk noodzakelijk. Het is goed afgelopen, maar deze spraakverwarring is te voorkomen door even goed door te vragen.'

Twintig jaar inzet maximaal voor repressiemedewerkers

Tweede loopbaan wordt actueel

Meer dan tien jaar geleden werd in de CAO vastgelegd dat brandweermensen in principe niet langer dan twintig jaar werken in de repressie. Daarna zouden ze aan een Tweede loopbaan moeten beginnen. Destijds een ver-van-mijn-bed-show, maar opeens is de discussie actueel. 'Een grote groep brandweermensen, ook van het korps Zuid-Limburg, moet gaan nadenken over een volgende stap in hun carrière.'

Tot 2006 waren de regels helder en eenvoudig: brandweermensen gingen op hun 55e jaar met pensioen, in vaktermen met functioneel leeftijdsontslag (FLO). Sindsdien, na het afsluiten van een nieuwe CAO, is alles anders. Het hoofdstuk FLO is sterk aangepast, de pensioenleeftijd is opgeschoven en misschien nog het meest ingrijpend: de repressieve beroepscollega's mogen dat werk maximaal twintig jaar doen. 'Uiteraard zijn er allerlei uitzonderingen en overgangsregelingen', zegt Alex van Maenen, P&O-adviseur en voorzitter van de werkgroep Tweede Loopbaanbeleid van de Brandweer Zuid-Limburg, 'maar daar komt het wel op neer. De regels zijn niet helemaal in beton gegoten, zo is het niet verboden dat de manschappen langer doorwerken in de repressie, mits ze gezond zijn en de reguliere keuring doorstaan. De termijn van twintig jaar is het resultaat van lange onderhandelingen waarbij rekening is gehouden met een zwaar beroep. Het risico op blessures en arbeidsongeschiktheid wordt met het

klimmen der jaren groter. Eigenlijk is het beperken van de repressieve diensttijd tot twintig jaar bedoeld om de medewerker te beschermen.'

Gezondheid

Jos Laumen, kazerneschef in Valkenburg en Cadier en Keer, knikt. Hij verwijst naar een onderzoek van het Coronel-instituut waarin uitgebreid wordt gewezen op de belasting en risico's. De onderzoekers benadrukken de toegenomen fysieke en emotionele druk en de gevaren van het vak. 'Dat onderzoek is in 2006 belangrijk geweest bij de nieuwe Cao-afspraken', zegt hij. 'Uitgangspunt is dat collega's in de repressie net als iedere medewerker actief werken aan hun loopbaan en in hun geval specifiek nog een volgende carrière opbouwen voor na de repressie. Dat kan bij de brandweer zelf, want het dienstverband is voor onbepaalde tijd, of bij andere organisaties. Ik denk dat dit een goede zaak is. We hebben het hier over de gezondheid van mensen, over optimale inzetbaarheid. Ik weet dat er nogal licht over gedacht wordt, dat de regeling wellicht wordt ingetrokken. Wij denken niet dat er nog een draai van 180 graden plaats vindt. Daarom is het goed als we hier met z'n allen goed over nadenken.'

Bewust

Voor elke repressiemedewerker aangenomen na 2006 geldt de regel van de twintig jaar. Aanvankelijk was er weinig aandacht voor de volgende loopbaan. 'Begrijpelijk', weet Jos Hanssen, ploegchef en lid van de vorig jaar ingestelde werkgroep die het Tweede Loopbaanbeleid uit 2012 verder moet implementeren. 'Twintig jaar lijkt lang. Sommige collega's zijn echter al op de helft. Nu wordt het

langzaam tijd om echt eens na te denken over de tijd ná die twintig jaar. Via deze werkgroep proberen we mensen te motiveren en vooral bewust te maken. Ze hebben de plicht en het récht om een tweede carrière te plannen. Samen met de werkgever, ook voor deze is het een plicht. Maar daar moet je niet mee wachten tot de termijn verstreken is. Uitgangspunt is dat na de eerste tien jaar in repressieve dienst een loopbaanplan wordt opgesteld. Die termijn gaat nu in voor een aantal collega's.' Niet dat in 2026 de eerste groep medewerkers die binnen de regeling vallen, een schop onder hun kont krijgen. 'Dat zal niet gebeuren', zegt Jos Laumen. 'Sommigen zullen doorwerken in de repressieve functie als ze gezond en geschikt zijn, anderen kunnen eerder stoppen met werken omdat ze nog binnen het FLO-overgangsrecht vallen. Maar voor iedere medewerker geldt dat het van belang is zich nu wel te gaan oriënteren. Hoe ziet mijn toekomstige loopbaan eruit?'

Oriëntatie

Goede vraag, zegt Alex van Maenen. 'Grofweg kun je stellen dat na tien jaar de oriëntatiefase aanbreekt. Wat zou ik binnen/buiten de brandweer nog willen tot mijn AOW-leeftijd? Is er een ander beroep dat ik wil uitoefenen na mijn carrière in de uitruk? Misschien is er een functie bij een andere overheid. Of bij het bedrijfsleven. Er is veel mogelijk, zeker nu de arbeidsmarkt aantrekt en ook mbo'ers gevraagd zijn. Wij geven ondersteuning, helpen bij het maken van keuzes en er is een budget voor trainingen en opleidingen. Uitgangspunt is een opleiding op mbo-niveau. Hbo is in principe niet uitgesloten. Dat hangt af van de situatie en de persoonlijke mogelijkheden. Dergelijke opleidingen vragen een investering van twee kanten. Het zal maatwerk worden, voor elke individuele medewerker. We begrijpen goed dat sommigen dit als vervelend ervaren. Ze zijn brandweerman of -vrouw, punt. Maar de regelgeving is helder: twintig jaar in een zogenoemde bezwarende functie is zo ongeveer een verantwoord maximum. Goed beschouwd maak je eerst een mooie carrière als brandweerman, daarna stap je over naar iets nieuws. Met hulp en steun van de werkgever. Mooi toch? Overigens kunnen het ook minder dan twintig jaar zijn. Denk aan de mensen die al wat ouder waren bij indiensttreding vanaf 2006 en daardoor op 'nul' begonnen. Sterker nog: de eerste trajecten zijn opgestart.'

Gezondheid

Ook de werkgever heeft belang bij de cao-regeling, erkent Jos Laumen. 'We willen voorkomen dat mensen uitvallen of arbeidsongeschikt worden. Als werkgever zijn we verantwoordelijk en betalen >>

Vroeger was je brandweerman /
vrouw voor het leven,
een dergelijke carrière
is voor mensen die
aangenomen zijn na 2006
niet meer denkbaar.
Dat vraagt van de
brandweermensen een andere
kijk op hun loopbaan. Dat is
wellicht het moeilijkste.

we kosten, zo simpel is het. Twee jaar lang volgens Wet Poortwachter. Voor de werknemer zijn de risico's ook groot. Stel iemand kan wegens ziekte of blessure niet meer werken. Na twee jaar ziekteverzuim en een reïntegratietraject kan dit leiden tot ontslag. Dat wil ook niemand. We willen dit soort problemen het liefst voorkomen en goed voor onze mensen zorgen. Daarom zetten we nu proactief beleid in gang.' De werkgroep sleutelt momenteel aan een handleiding hoe om te gaan met het vormgeven van een tweede loopbaan. 'Veel zaken zijn nog

Net na invoering in 2006 leek twintig jaar voor de eerste collega's die aangenomen zijn nog ver weg. Ondertussen zijn zij op de helft. De implementatie moet starten en vraagt van alle leidinggevenden, ondersteund door P&O een aanzienlijke inspanning. Voor hen is het een nieuw P-instrument dat zij zich eigen moeten maken en dit moet landen in de normale gesprekscyclus.

onduidelijk', erkent Jos Hanssen. 'We zitten nu in het stadium van bewustwording. We overleggen met de directie, we brengen in kaart om hoeveel mensen het gaat en wat de kosten ongeveer zijn. Ons management bespreekt het onderwerp ook met ons bestuur. Het zijn investeringen in onze mensen. Op de lange termijn betalen die zich uit.'

Tweede leven

Alex van Maenen verwacht dat er dit jaar behoorlijke stappen gezet worden. 'Andere korpsen zijn wat verder en ook in andere sectoren zijn goede voorbeelden van Tweede Loopbaanbeleid te vinden. We willen binnenkort enkele seminars en bijeenkomsten organiseren. Het gaat om bewustwording inderdaad, nu al nadenken over je toekomst na de repressie. Zeker in het licht van de pensioenleeftijd die opschuift. Vroeger begon je rond je 50e af te bouwen, nu begint een tweede beroepsleven.'

De werkgroep

De werkgroep Tweede Loopbaanbeleid houdt zich met name bezig met de implementatie. Het gaat om arbeidsvoorwaarden die in 2006 zijn bepaald en in 2012 verder uitgewerkt zijn in regionaal beleid. Door de regionalisatie en de lange termijn van twintig jaar leek het nog niet nodig aandacht te besteden aan de implementatie, maar uitstel is nu niet meer mogelijk. De werkgroep werkt drie fasen uit. Fase 1 gaat over urgentie en de handleiding. De handleiding omvat onder andere: de regelgeving, proces van handelen, veel gestelde vragen en documentatiemateriaal zoals de juiste formats etc. In Fase 2 wordt gewerkt aan de implementatie door o.a. een instructiemoment voor de leidinggevenden op de post aan te bieden en organiseert de afdeling P&O de administratie in de systemen. In Fase 3 wordt de interactie met de omgeving gezocht zoals partners en bestuur.

In de werkgroep zitten: Mark Hagen, Jos Hanssen, Floortje Heijboer, Ton Keulen, Alex van Maenen, Jos Laumen, Margo Raijmakers. Zij of de personeelsadviseur zijn beschikbaar voor vragen.

Brandwacht Mark Hagen volgt opleiding interieurontwerp 'Mooi alternatief achter de hand'

Mark Hagen meldde zich in 2009 na een carrière bij Defensie bij de brandweer. 'Ik wilde graag iets in het verlengde van mijn werk bij het korps mariniers', zegt de nu 36-jarige Maastrichtenaar. 'De brandweer had me altijd al getrokken. Tijdens de sollicitatie werd me meteen verteld dat ik hooguit twintig jaar in de repressie kon werken en dat het FLO was afgeschaft. Op zo'n moment is een periode van twintig jaar lastig te overzien, erg ver weg dus. Ik was blij dat ik werd aangenomen, was binnen een jaar opgeleid tot hoofd brandwacht en daarna wilde ik vooral beter worden in mijn nieuwe beroep.' Toch oriënteerde Mark Hagen, ook lid van de werkgroep tweede-loopbaan-beleid, zich al snel op zijn carrière. 'Ik ben iemand die zekerheid zoekt, ook op de lange termijn. Oudere collega's hadden het over het tweede-loopbaan-beleid en ik realiseerde me dat ik echt nog een keer een

opleiding moest gaan volgen. Uiteindelijk moet ik na mijn 48e wat anders gaan doen. Intern zijn andere functies dun gezaaid, ook omdat er een grote groep vóór mij is die verplicht afzwaait en niet met pensioen kan. Dus een paar jaar geleden ben ik gaan nadenken over een opleiding.' De keus viel op interieurontwerpen in het Belgische Mechelen, een hbo-traject van vier jaar. 'Dat heeft inderdaad weinig te maken met Defensie of de brandweer. De bouw trok me het meest, maar het is natuurlijk niet de bedoeling dat je na twintig jaren zwaar werk nog eens je lichaam gaat overbelasten. En in mijn geval komen daar nog ruim zeven jaar bij Defensie bij. Met onder meer een uitzending naar Irak. Nu kan ik alles nog aan. Is dat over twaalf jaar ook zo? Dat weet ik niet. Binnenhuisarchitectuur spreekt me aan. Ik ben altijd bezig met ruimtes indelen, ontwerpen, verbouwen. Ooit wil ik daar dus echt mee

aan de slag. Zonder opleiding ben ik echter kansloos.' Het sectorhoofd steunde Mark Hagen en in overleg met Personeelszaken is het studietraject ondergebracht bij het tweede-loopbaan-beleid. 'Afgelopen najaar ben ik begonnen. Eén dag per week praktijk in Mechelen, de rest is zelfstudie. Het is wel weer even wennen, maar de studielast is ondertussen wel te combineren met mijn 24-uurs contract bij de brandweer. Tijdens de praktijkdagen krijg ik verlof, er wordt goed rekening met me gehouden.' Over een jaar of vier, met het diploma op zak, wil Mark Hagen een volgende stap maken. 'Het is een brede opleiding waarmee ik verschillende wegen kan inslaan. Ik zeg ook niet dat ik weg wil bij het korps. Er zijn verschillende functies bij de brandweer die raakvlakken hebben met de opleiding. Maar als er geen opties zijn, dan heb ik in ieder geval een mooi alternatief.'

Op Tweede Kerstdag kwam de melding binnen vanaf een boerderij in Kelmond waar een koe in een twee meter diepe put was gevallen. Met een kraan werd het dier uiteindelijk uit haar benarde positie bevrijd

Brandweer Zuid-Limburg
www.brandweer.nl/zuid-limburg